

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave a úrovni uplatňovania princípu rovného prístupu k vzdelávaniu pri prijímaní žiakov do špeciálnej základnej školy v školskom roku 2017/2018 v Slovenskej republike

Základné údaje o škole a žiakoch

Štátna školská inšpekcia vykonala tematické inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň uplatňovania princípu rovného prístupu k vzdelávaniu pri prijímaní žiakov do špeciálnej základnej školy (ŠZŠ) v 27 ŠZŠ v 7 krajoch Slovenskej republiky (Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom a Košickom), čo predstavuje 13,8 % všetkých ŠZŠ. Z nich bolo 23 plnoorganizovaných a 4 školy boli nepĺnoorganizované. V Bratislavskom kraji boli kontrolované 2 ŠZŠ, v Trnavskom kraji 2 školy, v Trenčianskom kraji 3 školy, v Nitrianskom kraji 2 školy, v Žilinskom kraji 8 škôl, v Banskobystrickom kraji 7 škôl a v Košickom kraji 3 školy. Z kontrolovaných škôl bolo 26 štátnych a jedna škola bola súkromná. Sídlo v meste malo 18 a sídlo na vidieku 9 škôl. S vyučovacím jazykom slovenským 25 škôl a 2 školy mali vyučovacím jazykom slovenský a maďarský. Školy mali 13 elokovaných pracovísk. V kontrolovaných školách bolo spolu 2 160 žiakov v 293 triedach, z toho 41 % žiakov z MRK. Inšpekčná činnosť bola zameraná na 836 žiakov vzdelávaných v prípravnom až 4. ročníku ŠZŠ. V tabuľke 1 uvádzame prehľad o kontrolovanom počte žiakov vzdelávaných podľa vzdelávacích programov (variant A, B, C) a špecifik, ktorí boli prijatí za posledných 5 rokov (prípravný až 4. ročník) do ŠZŠ.

Tab. 1 Počet žiakov podľa vzdelávacích programov a špecifik

Špecifiká žiakov	Počet žiakov
Vzdelávaní podľa variantu A	1 500
Vzdelávaní podľa variantu B	296
Vzdelávaní podľa variantu C	269
Nezaradení do vzdelávacích variantov	95
Spolu	2 160
Z toho	
✓ viacnásobne postihnutí	646
✓ vzdelávaní podľa IVP	394
✓ pochádzajúci z MRK	880

Školský klub (ŠKD) navštevovalo 509 žiakov, z toho 173 žiakov (34 %) z MRK. Povinnú školskú dochádzku plnilo mimo územia Slovenskej republiky (SR) 35 žiakov. Výchovu a vzdelávanie zabezpečovalo v kontrolovaných školách 528 zamestnancov školy, z toho 367 učiteľov, 62 vychovávateľov, 77 asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, 1 asistent vychovávateľa a 21 odborných zamestnancov (logopéd, psychopéd, špeciálny pedagóg, somatopéd, surdopéd, fyzioterapeut, sociálny pedagóg).

Prijímanie žiakov do školy

Do ŠZŠ boli žiaci prijímaní prevažne na základe stanoveného zdravotného znevýhodnenia (ZZ) po diagnostických vyšetreniach zameraných na zistenie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb (ŠVVP) vykonaných zariadením výchovného poradenstva a prevencie. Riaditelia kontrolovaných subjektov rozhodli o prijatí žiaka na základe písomnej žiadosti zákonných zástupcov, po písomnom vyjadrení školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie k forme vzdelávania a informovaného súhlasu zákonných zástupcov o špecifikách výchovy a vzdelávania v ŠZŠ a o možnostiach ďalšieho vzdelávania po jej absolvovaní.

Súčasťou dokumentácie prijatých žiakov boli rozhodnutia riaditeľa školy o prijatí, vypracované Návrhy na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so ŠVVP v MŠ, ZŠ, v SŠ a v špeciálnej škole, diagnostické správy z psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia, správy z odborných lekárskeho vyšetrení.

Dokumentácia niektorých žiakov v ŠZŠ¹ nebola kompletná, chýbal informovaný súhlas zákonného zástupcu o možnostiach výchovy a vzdelávania, v Návrhu dátum prerokovania v pedagogickej rade a jeden žiak nemal rediagnostické vyšetrenie. V ŠZŠ² sa u tretiny žiakov prijatie realizovalo skôr, ako boli vystavené správy zo špeciálnopedagogickej diagnostiky v poradenských zariadeniach. Ojedinele sa vyskytlo prerokovanie návrhu na vzdelávanie žiakov v pedagogickej rade skôr, ako boli podané písomné žiadosti zákonných zástupcov o prijatie do školy³. Nedostatky vo vedení dokumentácie súviseli s neukončenými rediagnostickými vyšetreniami 4 žiakov po prvom roku plnenia povinnej školskej dochádzky, prípadne neskoro realizovanou rediagnostikou či existenciou správ po dobe ich platnosti. Analýzu správ z psychologických a špeciálnopedagogických vyšetrení vykonávali odborníčky z praxe. Zistili, že diagnostické správy boli vypracované s nedostatkami. V záveroch chýbali *odporúčania na poskytovanie ďalšej odbornej starostlivosti, termín psychologického rediagnostického vyšetrenia po zaradení žiakov do určitej formy vzdelávania, použité diagnostické testy psychologického vyšetrenia a diagnostické metódy*. V ŠZŠ⁴ odborníčka z praxe navrhla jednému žiakovi rediagnostické vyšetrenie. V škole⁵ odborníčka z praxe spochybnila *objektívitu piatich diagnostických vyšetrení a záverov*, pričom odporučila realizovať *psychologické rediagnostické vyšetrenia jednému žiakovi*, ktorému na základe výsledkov vyšetrenia *navrhuje zabezpečiť adekvátnu formu ďalšieho vzdelávania*. V škole⁶ bol *text správy z diagnostického vyšetrenia štyroch žiakov identický s textom správy z ich rediagnostického vyšetrenia*, čo spochybňovalo výpovednú hodnotu a objektívitu správ, *absentovali čiastkové výsledky testovania, dôkladná analýza výkonu žiakov, identifikácia silných a slabých stránok*. V Banskobystrickom kraji bolo uložené opatrenie vykonať *v 3 školách spolu 24 rediagnostických vyšetrení z dôvodu použitia nevhodných psychologických metód na stanovenie mentálneho postihnutia*, príp. absencie rediagnostického vyšetrenia žiakov po absolvovaní 1. roku školskej dochádzky. Riaditeľka ŠZŠ⁷ prijala 15 žiakov (zaškolených v nultom ročníku ZŠ) do školy, akceptovala mentálne

---

¹ ŠZŠ, Nevädzová 3, Bratislava;

² ŠZŠ, Nám. A. Cabana 1, Komjatice

³ ŠZŠ, Jesenského 13, Šurany

⁴ ŠZŠ, Nevädzová 3, Bratislava

⁵ ŠZŠ, Továrenská 63/1, Myjava

⁶ ŠZŠ, Čakanská cesta 800/1, Zlaté Klasy

⁷ ŠZŠ, Slovenského raja 16, Letanovce

postihnutie stanovené na základe psychologického vyšetrenia CŠPP, ktoré bolo zrealizované ku koncu nultého ročníka, resp. po jeho ukončení. Správy neboli súčasťou ich dokumentácie, odborníčka z praxe im odporučila rediagnostické psychologické vyšetrenie. Odborníčka z praxe odporučila rediagnostické vyšetrenie štyrom žiakom zo ŠZŠ⁸, ktorým na základe výsledkov vyšetrenia navrhuje *zabezpečiť adekvátnu formu ďalšieho vzdelávania*. Ostatné správy z vyšetrení podľa odborného stanoviska boli vypracované na základe použitia štandardne používaných testových metodík, mali prehľadnú štruktúru, celkovo zodpovedajúcu odporúčaniam VÚDPaP-u k vypracovaniu správy z diagnostického vyšetrenia.

Kontrolovaná pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia boli vedené na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Vo vedení triednych výkazov a triednych kníh boli evidované v niektorých školách nedostatky vyplývajúce najčastejšie z neúplnosti a nekorektnosti uvádzaných údajov. Formálne nedostatky vo vedení triednych výkazov boli odstránené ešte v čase výkonu školskej inšpekcie.

Obsah vzdelávania

V kontrolovaných ŠZŠ vzdelávali žiakov 1., 2., 3., ročníka podľa inovovaných školských vzdelávacích programov pre žiakov s MP pre primárne vzdelávanie a v 4. ročníku sa žiaci vzdelávali podľa Školských vzdelávacích programov (ŠkVP) pre žiakov s ľahkým, stredným a ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia, Vzdelávacie programy (VP) pre žiakov s viacnásobným postihnutím a VP pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi poruchami pre primárne vzdelávanie. Vypracované boli v súlade s požiadavkami školského zákona, rozpracované boli na podmienky škôl. Učebné plány väčšiny kontrolovaných škôl vychádzali z rámcových učebných plánov uvedených VP. Školy mali k učebným plánom vypracované poznámky, ktoré obsahovali podrobnosti organizácie vyučovania vzhľadom na osobitosti žiakov. Disponibilné hodiny ŠZŠ využívali na posilnenie hodinovej dotácie existujúcich vyučovacích predmetov. Súčasťou ŠkVP boli učebné osnovy jednotlivých predmetov s uvedením tém, časovej dotácie, medzipredmetových vzťahov a učebných pomôcok. Podľa IVP školy vzdelávali 18 % žiakov.

V kontrolovaných subjektoch⁹ boli ŠkVP kombináciou dvoch ŠVP pre nereformné i reformné ročníky čo viedlo k nepresnostiam v učebných plánoch škôl, v dôsledku čoho názvy niektorých vyučovacích predmetov a vzdelávacích oblastí neakceptovali rámcový učebný plán príslušného vzdelávacieho programu. Ďalšie nedostatky sa týkali nesúladu deklarovaného počtu vyučovacích hodín niektorých predmetov (napr. matematika, rozvíjanie grafomotorických zručností, vecné učenie, rozvíjanie komunikačnej schopnosti, telesná a športová výchova) v učebnom pláne s predloženým rozvrhom hodín alebo nedodržanie rámcového učebného plánu v počte hodín. ŠkVP boli prerokované v pedagogickej rade a rade školy vo všetkých kontrolovaných subjektoch a oznam o ich umiestnení bol na verejne dostupnom mieste pri vstupe do budov škôl, u riaditeľov škôl, prípadne na webovom sídle školy.

Osobitosti a podmienky výchovy a vzdelávania žiakov z marginalizovanej rómskej komunity neboli v niektorých školách zapracované v ŠkVP, aj napriek tomu, že ich v škole

---

⁸ ŠZŠ, Zimné 465, Rudňany

⁹ ŠZŠ, Nám. A. Cabana 1, Komjatice; ŠZŠ Jesenského 13, Šurany; ŠZŠ, Hviezdoslavova 164, Hrabušice

vzdelávali. V jednej ŠZŠ¹⁰ reflektovali na osobitosti zloženia žiackeho kolektívu zapojením sa do projektu *Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK prostredníctvom moderných foriem vyučovania*, ktorého cieľom bolo uľahčiť prístup žiakom z MRK k informačno-komunikačným technológiám (IKT), zvýšiť ich integráciu do spoločnosti a inovovať didaktické prostriedky (nákup nových učebných pomôcok).

Kvalifikačné predpoklady a požiadavky na pedagogických a odborných zamestnancov

Riaditelia kontrolovaných ŠZŠ spĺňali zákonom stanovené kvalifikačné požiadavky na výkon riadiacej funkcie, jedna riaditeľka¹¹ bola do funkcie ustanovená v septembri 2017 a v čase výkonu školskej inšpekcie bola frekventantkou funkčného vzdelávania. Zástupcovia riaditeľov škôl spĺňali zákonom stanovené kvalifikačné predpoklady na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca, dvaja zástupcovia riaditeľa školy¹² v čase výkonu školskej inšpekcie absolvovali vzdelávanie pre vedúcich pedagogických zamestnancov. Pedagogickí a odborní zamestnanci spĺňali zákonom stanovené kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na vyučovanie v ŠZŠ, 11 pedagogických zamestnancov si dopĺňalo kvalifikáciu (študovali špeciálnu pedagogiku). Z plánov kontinuálnych vzdelávaní na rok 2017 a 2018 vyplynulo, že svoju odbornosť si pedagogickí a odborní zamestnanci zvyšovali prihlasovaním na inovačné, aktualizčné, špecializačné vzdelávanie, kurzy a semináre. Odborné kompetencie si zamestnanci dopĺňali aj samoštúdiom a internými vzdelávacími aktivitami. V osobných dokumentáciách pedagogických a odborných zamestnancov sa nachádzali certifikáty o ukončení početných inovačných, aktualizčných a špecializovaných vzdelávaní a kurzov. Riaditelia všetkých škôl podporovali zvyšovanie odbornosti svojich pedagogických a odborných zamestnancov.

Vzhľadom na počet žiakov z MRK (41 %) v kontrolovaných školách je potrebné, aby na školách boli prítomní aj pedagogickí a odborní zamestnanci ovládajúci rómsky jazyk v písomnej aj ústnej forme, prípadne ovládajúci dialekt miestnej komunity na komunikačnej úrovni (na kontrolovaných školách pôsobí necelé 1 % pedagogických a odborných zamestnancov ŠZŠ). Pozitívom boli pedagogickí zamestnanci jednej školy¹³, ktorí sa každoročne angažovali na organizovaní metodického dňa pre učiteľov ŠZŠ okresu, ktorý bol v danom školskom roku zameraný na čitateľskú gramotnosť a čítanie s porozumením.

Podmienky vzdelávania

Riaditelia kontrolovaných subjektov vydali školský poriadok, ktorého štruktúra zodpovedala požiadavkám školského zákona, okrem dvoch škôl¹⁴, ktorým v školskom poriadku chýbali vymedzené práva a povinnosti žiakov, ich zákonných zástupcov, pravidiel vzťahov medzi žiakmi a pedagogickými zamestnancami, podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov, ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou a násilím. Tri školy mali vypracovanú internú smernicu k problematike šikanovania¹⁵ a s opatreniami súvisiacimi s prevenciou sociálno-patologických javov¹⁶.

¹⁰ ŠZŠ, Čakanská cesta 800/1, Zlaté Klasy;

¹¹ ŠZŠ, Slovenského raja 16, Letanovce

¹² ŠZŠ s MŠI, Kúpeľná 97, Liptovský Ján; SŠ, Palárikova 2758, Čadca

¹³ ŠZŠ, Zimné 465, Rudňany

¹⁴ ŠZŠ, Nevádzová 3, Bratislava; ŠZŠ, Hviezdoslavova 164, Hrabušice

¹⁵ ŠZŠ, Jesenského 13, Šurany; ŠZŠ, Zimné 465, Rudňany

¹⁶ ŠZŠ, Čakanská cesta 800/1, Zlaté Klasy

Riaditelia škôl školský poriadok prerokovali v pedagogickej rade školy a s orgánmi školskej samosprávy, okrem jednej školy¹⁷, zverejnené boli v triedach, v zborovni školy, na chodbe, vo vstupe do budovy aj na internetových sídlach škôl.

Kontrolované školy mali vytvorené primerané priestorové podmienky, vhodné na realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu. Sídlili vo vlastných i prenajatých budovách, niektoré mali v zmysle zákona zriadené elokované pracoviská. Vstupné priestory kontrolovaných subjektov boli vyzdobené prácami žiakov a nástenkami s informáciami pre zákonných zástupcov a žiakov. Pre výchovu a vzdelávanie slúžili okrem tried aj špeciálne učebne na vyučovanie jednotlivých zložiek pracovného vyučovania (školská kuchynka, školské dielne), počítačové učebne, školské knižnice. V školách boli klasické triedy zariadené vhodným školským nábytkom a učebnými pomôckami (časť z nich mali aj interaktívne tabule a dataprojektor). Triedy boli prispôbené špecifickým potrebám žiakov s účelne rozmiestneným nábytkom a s oddychovou zónou. *Bezbariérový prístup do budovy škôl* malo vybudovaných 22 škôl (81 %). V štyroch školách¹⁸ (18 %) na presun telesne postihnutých žiakov na poschodie slúžila plošina pre imobilných žiakov, v škole¹⁹ (5 %) bol výťah a v škole²⁰ (5 %) mali vstup upravený nájazdovými rampami a presun po schodoch vo vnútorných priestoroch umožňoval schodolez. ŠZŠ²¹ (9 %) boli vybavené výškovo nastaviteľným školským nábytkom a v škole²² (5 %) boli triedy s protišmykovou podlahou a v každom pavilóne boli vybudované sociálne zariadenia pre telesne postihnutých žiakov. Pre všetkých žiakov boli zabezpečené rovnaké možnosti na využívanie interiérových a exteriérových priestorov školy. V exteriéri škôl boli vytvorené školské pozemky, ihriská, školské dvory.

Telocvične nemali k dispozícii žiaci 19 ŠZŠ²³ (70 %), na vyučovanie telesnej a športovej výchovy využívali telocvične miestnej základnej školy, jej ihrisko prípadne obecné ihrisko. Dve školy²⁴ (7 %) mali telocvične v havarijnom stave a tak využívali telocvične a školské ihriská neďalekých ZŠ, ktoré disponovali plochou s basketbalovými košmi, doskočiskom a trávnatou plochou s preliezačkami. Niektoré školy²⁵ (37 %) používali upravené priestory bývalých tried na realizáciu pohybových aktivít.

¹⁷ SŠI, Mičurova 364/1, Bytča

¹⁸ Spojená škola, Palárikova 2758, Čadca; ŠZŠ, P. Mudroňa 46, Martin; SŠI, Mičurova 364/1, Bytča; ŠZŠ, Ďumbierska 15 Banská Bystrica

¹⁹ SŠI, M. Urbana 160/45, Námestovo

²⁰ ŠZŠ, Hlavná 236/67, Čierny Balog

²¹ ŠZŠ, Nám. A. Cabana 1, Komjatice; ŠZŠ, Ďumbierska 15 Banská Bystrica

²² ŠZŠ, Ďumbierska 15 Banská Bystrica

²³ Čakanská cesta 800/1, Zlaté Klasy ŠZŠ; ŠZŠ, J. Fándlyho 751, Sereď; ŠZŠ, Pivovarská 455/62, Ilava; ŠZŠ, Továrenská 63/1, Myjava; SŠ, J. M. Hurbana 36, Žilina; SŠZŠ, Ul. Š. Furdeka 3, Martin; ŠZŠ, P. Mudroňa 46, Martin; SŠ, Palárikova 2758, Čadca; ŠZŠ s MŠI, Kúpeľná 97, Liptovský Ján; ŠZŠ, Partizánska 909, Klenovec; ŠZŠ, Bottova 13, Rimavská sobota; ŠZŠ, Ďumbierska 15 Banská Bystrica; ŠZŠ, Štúrova 60, Polomka; ŠZŠ, Hlavná 236/67, Čierny Balog; ŠZŠ, Hviezdoslavova 164, Hrabušice; ŠZŠ, Slovenského raja 16, Letanovce; ŠZŠ, Zimné 465, Rudňany

²⁴ ŠZŠ, Nám. A. Cabana 1, Komjatice; ŠZŠ, Jesenského 13, Šurany

²⁵ SŠZŠ, Ul. Š. Furdeka 3, Martin; ŠZŠ s MŠI, Kúpeľná 97, Liptovský Ján; SŠ, Palárikova 2758, Čadca; SŠ, J. M. Hurbana 36, Žilina; ŠZŠ, P. Mudroňa 46, Martin; ŠZŠ, Partizánska 909, Klenovec; ŠZŠ, Bottova 13, Rimavská Sobota; ŠZŠ, Ďumbierska 15 Banská Bystrica; ŠZŠ, Štúrova 60, Polomka; ŠZŠ, Hlavná 236/67, Čierny Balog;

Školskú jedáleň nemali zriadenú v 9 kontrolovaných subjektoch²⁶ (33 %), žiaci mali stravu zabezpečenú v susedných ZŠ, v troch školách²⁷ bola strava zabezpečená vo výdajnej školskej jedálni a žiakom dvoch škôl²⁸ bola poskytovaná suchá strava.

V informačnom dotazníku pre riaditeľa školy 48 % riaditeľov uviedlo nedostatok učebníc, učebných textov a pracovných zošitov. Dôvodom uvedeného stavu bolo nedodávanie požadovaného počtu učebníc objednávaného prostredníctvom edičného portálu MŠVVaŠ SR. Nedostatok pracovných listov školy obvykle kompenzovali kopírovaním alebo svojpomocne vyrobenými učebnými textami. V ŠZŠ Klenovec si pre novovytvorené predmety²⁹ svojpomocne vytvorili vlastné dvojazyčné (v slovenskom a rómskom jazyku) učebnice a pracovné listy spracované graficky na odbornej úrovni.

Záujmové útvary boli zriadené v 89 % kontrolovaných škôl, ktoré navštevovalo 1 329 žiakov, z nich 664 žiakov (50 %) z MRK a ŠKD bol zriadený v 85 % škôl, ktoré navštevovalo 509 žiakov, z nich 173 žiakov (34 %) z MRK. Žiakom v hmotnej núdzi školy znižovali alebo odpúšťali príspevok na čiastočnú úhradu nákladov za starostlivosť. V prípade jednej školy ŠKD nebol zriadený, ale všetci žiaci navštevovali ŠKD na inej škole³⁰. Zákonní zástupcovia v ďalšej škole³¹ neprejavili záujem o zriadenie ŠKD. Podľa vyjadrenia riaditeľky školy³² neboli zriadené záujmové útvary a ŠKD z dôvodu nedostatočných priestorov školy a dvojzmennosti vyučovacieho procesu. Učitelia aj napriek uvedeným dôvodom sa snažili žiakov zapájať do rôznych projektov, školských i mimoškolských aktivít. V informačnom dotazníku pre riaditeľov škôl 52 % riaditeľov uviedlo, že zákonní zástupcovia žiakov z MRK majú záujem o výchovno-vzdelávacie výsledky svojich detí a aj spoluprácu s nimi hodnotili pozitívne, zároveň 85 % riaditeľov škôl uviedlo, že zapájajú rodičov do spoločných aktivít (kultúrne, spoločenské, športové podujatia; besedy na rôzne témy; tvorivé dielne; výlety; exkurzie a pod.).

Výchovné poradenstvo pre žiakov a zákonných zástupcov bolo poskytnuté vo všetkých kontrolovaných školách. Výchovní poradcovia zabezpečovali výchovné poradenstvo v oblasti výchovy a vzdelávania formou informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a iných súvisiacich činností. Zároveň sprostredkúvali odbornú terapeuticko-výchovnú činnosť podľa potrieb žiakov. V informačnom dotazníku pre riaditeľov škôl 70 % riaditeľov uviedlo, že poskytujú a zabezpečujú žiakom odborné služby, nakoľko poradenské zariadenie je súčasťou ich školy. Ostatné školy zabezpečujú žiakom odborné služby prostredníctvom iných poradenských zariadení.

---

²⁶ ŠZŠ, Čakanská cesta 800/1, Zlaté Klasy; ŠZŠ, J. Fándlyho 751, Sereď; ŠZŠ, Nám. A. Cabana 1, Komjatice; ŠZŠ, Jesenského 13, Šurany; ŠZŠ, Pivovarská 455/62, Ilava; ŠZŠ, Partizánska 909, Klenovec; ŠZŠ, Bottova 13, Rimavská Sobota; ŠZŠ, Štúrova 60, Polomka; ŠZŠ, Hlavná 236/67, Čierny Balog; ŠZŠ, Slovenského raja 16, Letanovce,

²⁷ ŠZŠ, Dolinského 1, Bratislava; ŠZŠ, Sokolská 111, Zvolen;

²⁸ ŠZŠ, Hviezdoslavova 164, Hrabušice; ŠZŠ, Zimné 465, Rudňany

²⁹ Čarujeme s počítačom; Príprava pre život; Informatika

³⁰ SŠZŠ, Ul. Š. Furdeka 3, Martin

³¹ ŠZŠ, J. Fándlyho 751, Sereď

³² ŠZŠ, Hviezdoslavova 164, Hrabušice

Iné zistenia

V čase výkonu školskej inšpekcie jedna škola³³ nesídlila na adrese uvedenej v sieti škôl a školských zariadení SR, ale na adrese Čachovský rad 36, Vrútky. Zriaďovateľ školy bol na tento nedostatok upozornený.

V ŠZŠ³⁴ sa kontrolou pedagogickej dokumentácie (triednych výkazov žiakov s VJS a VJM v školskom roku 2017/2018) zistilo časté vymeškávanie školskej dochádzky žiakmi, ktorí za obdobie od 04. 09. 2017 do 26. 10. 2017 vymeškali 4 907 vyučovacích hodín, čo je v priemere 52 hodín na 1 žiaka. Opatrenia na zlepšenie školskej dochádzky, ktoré prijímala škola (ohlásenia obecným úradom, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR vo Filákovke a Obvodnému oddeleniu policajného zboru vo Filákovke) neboli účinné.

Záver

Z kontrolovaných 2 160 žiakov prijatých do ŠZŠ bolo 70 % vzdelávaných podľa variantu A (ľahký stupeň mentálneho postihnutia), 14 % podľa variantu B (stredný stupeň mentálneho postihnutia), 12 % podľa variantu C (ťažký alebo hlboký stupeň mentálneho postihnutia) a 4 % žiakov bolo nezaradených do vzdelávacích variantov. Z kontrolovaného počtu žiakov malo 30 % viacnásobné postihnutie a 19 % žiakov sa vzdelávalo podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

Prijímanie žiakov do ŠZŠ sa realizovalo vo väčšine subjektov v súlade s právnymi predpismi na základe diagnostikovaného mentálneho postihnutia po odborných vyšetreniach v zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie. Vyskytli sa aj prípady, kedy riaditelia škôl prijali žiakov ešte pred vystavením správ zo špeciálnopedagogickej diagnostiky z poradenských zariadení. Návrhy na vzdelávanie žiakov prerokovali v pedagogickej rade škôl, ako boli podané písomné žiadosti zákonných zástupcov o prijatie do školy. V čase výkonu školskej inšpekcie najčastejšie došlo k spochybneniu oprávnenia vzdelávania žiakov v špeciálnej škole, ktoré boli spôsobené nejasnou alebo nekompletnou dokumentáciou žiaka. Z dôvodu nejasností v dokumentáciách, spochybnenia objektivity diagnostických vyšetrení a záverov, neaktuálnosťou správ po dobe ich platnosti bolo nariadené rediagnostické psychologické vyšetrenie u 45 žiakov.

Obsah vzdelávania zadaný v ŠkVP bol vo väčšine škôl v súlade so školským zákonom, v súlade s cieľmi výchovy a vzdelávania, ktoré zodpovedali zameraniu škôl. Vo svojom obsahu zohľadňovali špecifika podmienok výchovy a vzdelávania žiakov s mentálnym postihnutím. Osobitosti a podmienky výchovy a vzdelávania žiakov z marginalizovanej rómskej komunity neboli v niektorých školách zapracované v ŠkVP, aj napriek tomu, že ich v škole vzdelávali. Učebné plány zväčša akceptovali rámcový učebný plán ŠVP. Zistené nedostatky sa vyskytli v školách z dôvodu kombinácie dvoch ŠVP pre nereformné a reformné ročníky, čo malo dopad na nepresnosti v učebných plánoch. Pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia boli vedené na tlačivách podľa vzorov

---

³³ SŠZŠ, Ul. Š. Furdeka 3, Martin

³⁴ ŠZŠ, Viničná 12, Filákovce

schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre pedagogických a odborných zamestnancov nespĺňalo 11 (2 %) pedagogických zamestnancov, ktorí si dopĺňali najmä špeciálnopedagogickú spôsobilosť. Z plánov kontinuálnych vzdelávaní vyplynulo, že svoju odbornosť si pedagogickí a odborní zamestnanci neustále zvyšovali. V súvislosti s počtom žiakov z MRK bol počet pedagogických zamestnancov ovládajúcich rómsky jazyk v písomnej aj ústnej podobe nepostačujúci.

Školský poriadok takmer všetkých škôl upravoval podrobnosti o právach a povinnostiach žiakov a ich zákonných zástupcov, o podmienkach na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou a násilím. Priestorové a materiálno-technické podmienky vzdelávania boli všeobecne na dobrej úrovni, vo všetkých školách slúžili rovnakou mierou všetkým žiakom bez rozdielu na ich sociálny pôvod. Sedem škôl nemalo k dispozícii telocvičňu a preto využívali telocvičňu a ihriská miestnych základných škôl. Tri školy používali upravené priestory bývalých tried na realizáciu pohybových aktivít. V štyroch školách nemali zriadenú školskú jedáleň a preto stravu žiakom zabezpečovali v jedálni susedných ZŠ, vyskytli sa aj dve školy, ktoré žiakom poskytovali iba suchú stravu. Významný sa javil aj nedostatok učebníc, učebných textov a pracovných zošitov pre niektoré ročníky a varianty vzdelávania, ktorí evidujú riaditelia v 48 % škôl. Takmer všetky kontrolované školy mali zriadené záujmové útvary a ŠKD. Približne polovica všetkých žiakov pracovala v záujmových útvaroch, vrátane žiakov z MRK. Pomerne málo bol navštevovaný ŠKD, len štvrtina všetkých žiakov prejavila o jeho činnosť záujem a ešte v menšej miere žiaci z MRK. Miera poskytovania celodennej starostlivosti žiakom patriacim k najviac ohrozenej skupine bola nedostatočná. Väčšina škôl poskytovala odborné služby žiakom, rodičom, nakoľko poradenské zariadenie je súčasťou školy, ostatné školy zabezpečovali žiakom odborné služby prostredníctvom iných poradenských zariadení. Výchovné poradenstvo bolo zabezpečené vo všetkých školách. O výchovno-vzdelávacie výsledky žiakov z MRK sa ich zákonní zástupcovia zaujímali menšou mierou, ale v 85 % kontrolovaných škôl dokázali zákonných zástupcov zapojiť do aktivít školy.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ✓ prijímanie žiakov do ŠZŠ až po diagnostických vyšetreniach (psychologických a špeciálnopedagogických) so stanovením diagnózy mentálne postihnutie ako východisko pre zabezpečenie adekvátnych podmienok výchovy a vzdelávania,
- ✓ vedenie odbornej dokumentácie žiakov (úplnosť, jednotnosť, efektívnosť, prehľadnosť) a evidovanie platnosti správ z odborných vyšetrení žiakov, následné zabezpečenie rediagnostických vyšetrení,
- ✓ zabezpečenie realizácie rediagnostických vyšetrení žiakov po prvom roku plnenia povinnej školskej dochádzky,
- ✓ spolupracovanie so zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie v prípade škôl, pri ktorých uvedené zariadenia nie sú súčasťou škôl,
- ✓ vypracovanie diagnostických správ (zamerané na posúdenie silných a slabých stránok v zmysle prediktorov ich ďalšieho vzdelávania a oblastí vyžadujúcich cieľenú stimuláciu, na konkrétne pedagogické postupy, ktoré by pomohli žiakom zvládať nároky školy).

Odporúčania a podnety

Riaditeľom ŠZŠ

- ✓ akceptovať pri prijímaní žiakov do ŠZŠ len jednoznačné stanovenie diagnózy mentálne postihnutie príslušným poradenským zariadením výchovného poradenstva a prevencie,
- ✓ uplatňovať opatrenia na zlepšenie pravidelnej dochádzky žiakov do školy
- ✓ zamestnávať pedagogických zamestnancov so znalosťou rómskeho jazyka v písomnej aj ústnej podobe, prípadne ovládajúcich dialekt miestnej komunity na komunikačnej úrovni.

Zriaďovateľom

- ✓ vytvárať v spolupráci so školami podmienky na zriadenie školskej jedálne, resp. zabezpečenie školského stravovania žiakov, výdaj stravy (nie výdaj suchej stravy),
- ✓ vytvárať v spolupráci so školami podmienky na edukáciu obsahu vyučovacích predmetov pracovné vyučovanie, telesná a športová výchova (telocvične, ihriská),
- ✓ vytvárať podmienky na skvalitnenie personálneho a materiálno-technického vybavenia zariadení výchovného poradenstva a prevencie,
- ✓ vytvárať podmienky na vybudovanie bezbariérového prostredia školy.

Školským zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie

- ✓ vypracovať diagnostické správy žiakov s relevantnou výpovednou hodnotou (dodržiavať požadovanú štruktúru a obsah, používať aktuálne psychodiagnostické metódy, aktuálnu terminológiu klasifikácie mentálneho postihnutia, uvádzať použité metodiky a jasný záver so zreteľom na potreby žiakov),
- ✓ spolupracovať so školou pri realizácii rediagnostických vyšetrení žiakov po prvom roku plnenia povinnej školskej dochádzky a pri realizácii rediagnostických vyšetrení po dobe platnosti správ z odborných vyšetrení.

Štátny pedagogický ústav

- ✓ poskytovať odbornú-metodickú poradenskú konzultáciu školám, školským špeciálnym pedagógom a centrá špeciálno-pedagogického poradenstva.

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

- ✓ zabezpečiť pre školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie metodické, školiace aktivity v oblasti práce so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia a z marginalizovaných rómskych komunit,
- ✓ poskytnúť poradenskú konzultáciu školám, školským zariadeniam, školským psychologom, školským špeciálnym pedagógom a poradenským zariadeniam, ktoré pracujú so žiakmi so ŠVVP,
- ✓ poskytnúť zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie odporúčané psychodiagnostické nástroje pre deti a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a z marginalizovaných rómskych komunit.